

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten kan inte ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna i landet. Information bör sökas också från andra källor.

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter på de ockuperade palestinska områdena 2010

ALLMÄNT

Rapporten behandlar situationen för de mänskliga rättigheterna på de av Israel ockuperade palestinska områdena (Västbanken, Gaza och östra Jerusalem).

Det palestinska självstyret på Västbanken är i princip begränsat till det som i Osloavtalet definieras som område A, vilket utgör ca 18 procent av Västbanken. Palestinska myndigheten (PA) har administrativ kontroll över ytterligare 22 procent i område B, men det är Israel som har ansvar för säkerheten. PA har i praktiken inte tillgång till resterande och största delen av Västbanken. Sedan 2007 kontrolleras Gaza av Hamas. Israel lämnade alla bosättningar i Gaza 2005 men kontrollerar Gazas gränser, luftrum och territorialvatten, vilket gör att Gaza fortsatt är ockuperat. PA utövar inte heller någon kontroll över östra Jerusalem, som sedan 1967 ockuperas av Israel och i praktiken står under israelisk lag och administration.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Israel – och i det av Israel ockuperade syrisk Golanområdet – beskrivs i separat rapport (Mänskliga rättigheter i Israel 2010).

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Respekten för de mänskliga rättigheterna på de palestinska områdena är fortsatt bristfällig, och kränkningar begås av såväl Israel som PA och Hamas.

Israel utför fortsatt utomrättsliga avrättningar och använder våld mot civila. Endast ett fåtal anmälningar om brott som begås av israeliska myndigheter eller civila mot palestinier på de ockuperade områdena leder till utredning och dom.

Rörelsefriheten på de ockuperade palestinska områdena är fortsatt starkt begränsad. Vägspärrar och andra hinder, liksom byggandet av separationsbarriären på ockuperad mark, skiljer palestinier från sina jordbruksmarker och begränsar tillgången till utbildning och sjukvård. Sedan Hamas maktövertagande i Gaza 2007 har person- och godstrafik inskränkts kraftigt, inklusive begränsningar för bränsleleveranser och byggmaterial, vilket lett till en humanitär kris för civilbefolkningen i Gaza. Israeliska lättnader i restriktionerna i juni 2010 har bidragit till att införseln av konsumtionsvaror ökat, men införseln av byggnadsmaterial och råvaror är fortfarande starkt begränsad.

Den israeliska bosättningsexpansionen i östra Jerusalem lämnar palestinska bostadsområden allt mer isolerade. Israel fortsätter med rättsliga och praktiska medel, såsom vräkningar, husdemoleringar och stängning av palestinska institutioner, att systematiskt undergräva den palestinska närvaron i staden.

Antalet palestinska så kallade säkerhetsfångar i israeliska fängelser fortsätter att vara högt och inkluderar även palestinska parlamentariker och före detta ministrar. Administrativa frihetsberövanden utan rättegång är vanligt förekommande och även barn under 18 år frihetsberövas på detta sätt.

Israeliska människorättsorganisationer hävdar att det förekommer att frihetsberövade palestinier utsätts för behandling som kan likställas med tortyr i säkerhetsrelaterade fall.

Den interna palestinska splittringen mellan Fatah och Hamas, och uppdelningen mellan PA-styre på Västbanken och ett Gaza kontrollerat av Hamas, medför fortsatt förföljelser av politiska motståndare på båda sidor, inklusive godtyckliga frihetsberövanden och behandling som kan likställas med tortyr. Sedan Hamas valseger 2006 pågår en politisk kris, som bland annat lett till att PA:s parlament (PLC) är suspenderat.

Respekten för yttrande-, mötes- och föreningsfriheterna är fortsatt otillfredsställande.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Vare sig PA eller *Palestine Liberation Organization* (PLO) kan tillträda internationella konventioner om mänskliga rättigheter eftersom dessa är reserverade för stater. Både Israel och PLO åtog sig enligt interimsoverenskommelsen från 1995 att respektera mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. De konventioner om mänskliga rättigheter som Israel ratificerat är tillämpliga på Israels agerande på de ockuperade områdena.

PA har vid upprepade tillfällen utfäst sig att respektera de mänskliga rättigheterna, exempelvis i den så kallade *Basic Law*, som är PA:s tillfälliga grundlag i avvaktan på att en konstitution kan antas av en självständig palestinsk stat. PLO har även undertecknat den så kallade Barcelonadeklarationen som innehåller avsnitt om respekt för demokratiska processer och efterlevnad av principer om mänskliga rättigheter. Representanter för Hamas har också gjort vissa uttalanden i vilka de åtagit sig att respektera mänskliga rättigheter.

Den humanitära rätten är tillämplig på de ockuperade palestinska områdena. Särskilt relevant är den fjärde Genèvekonventionen om skydd av civila i krig. Israel har förklarat sig villigt att tillämpa konventionens humanitära regler, men accepterar inte att konventionen skulle vara rättsligt bindande. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter uppmanade i sina rekommendationer i juli 2010 Israel att säkerställa att rättigheterna i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter tillämpas till fullo, såväl i Israel som i de områden som ockuperas av Israel.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Israels agerande

Israeliska Högsta domstolen betraktar inte utomrättsliga avrättningar som olagliga men har belagt dem med vissa restriktioner. Utomrättsliga avrättningar på ockuperat palestinskt område förekommer fortsatt. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter uppmanade i sina rekommendationer i juli 2010 Israel att upphöra med utomrättsliga avrättningar och att säkerställa att alla andra möjligheter uttöms innan man tillgriper dödligt våld. Israel uppmanades vidare

att genomföra trovärdiga, oberoende utredningar av brott mot de mänskliga rättigheterna, däribland rätten till liv och förbudet mot tortyr.

Gazakonflikten 2008-2009 fick förödande konsekvenser för civilbefolkningen i området. Enligt FN:s kontor för samordning av humanitära insatser (OCHA) blev 1.383 palestinier dödade under den israeliska militäroffensiven och 5.305 skadade. Under offensiven blev nio israeliska soldater dödade och över 100 skadade. Raketbeskjutningarna från Gaza dödade tre israeliska civila och en person från säkerhetsstyrkorna. Dussintals civila israeler blev skadade.

B'Tselem har kritiserat den israeliska arméledningen för att ha otydliga riktlinjer för soldaternas eldgivning. Organisationen har även anklagat den israeliska försvarsmakten (IDF) för att ha inrättat så kallade dödszoner längs gränsen till Gaza. Om en palestinier kommer in i en sådan zon uppges IDF skjuta för att döda. Dödsskjutningar förekommer regelbundet.

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har kritiserat IDF:s användning av mänskliga sköldar i de ockuperade områdena. 2005 förbjöd Israels Högsta domstol brukandet av mänskliga sköldar. *B'Tselem* och *Defense for Children International* (DCI) har även därefter rapporterat om incidenter där palestinier använts som mänskliga sköldar. I ett uppmärksammat rättsfall i oktober 2010 fälldes två israeliska soldater av en israelisk militärdomstol för att ha använt en nioårig palestinsk pojke som mänsklig sköld i Gaza i januari 2009.

Attacker mot palestinier av israeliska bosättare är vanliga på Västbanken och har intensifierats de senaste åren, särskilt i samband med den årliga olivskörden. Situationen är synnerligen svår i och omkring staden Hebron.

Tortyr är sedan 1999 förbjuden i israelisk lag. Människorättsorganisationer hävdar att palestinier ofta misshandlas och förödmjukas mellan gripandet och förhör samt att de under förhör rutinmässigt hotas och binds på smärtsamt sätt. När misstanke föreligger om att en person har avgörande information om en förestående terroristattack tillämpas ett visst mått av psykiskt och fysiskt våld som enligt de israeliska människorättsorganisationerna *HaMoked* och *B'Tselem* kan jämföras med tortyr. I deras rapporter hävdas att denna form av tortyr utförs på basis av förutbestämda riktlinjer. FN:s kommitté mot tortyr upprepade i samband med sin granskning av Israel i maj 2009 sin tidigare rekommendation att ta avstånd från argument om "nödvändigt försvar" som motivering för tortyr eller grym, omänsklig och förnedrande behandling.

Palestinskt agerande

PA:s *Basic Law* förbjuder tortyr. Den interna palestinska splittringen mellan Fatah och Hamas, och uppdelningen mellan PA-styre på Västbanken och ett

Gaza kontrollerat av Hamas, har lett till förföljelser av politiska motståndare på båda sidor. Enligt uppgift förekommer behandling som kan likställas med tortyr i samband med frihetsberövanden.

4. Dödsstraff

Dödsstraffet finns på straffskalan både på Västbanken och i Gaza. På initiativ av den palestinske presidenten har ett moratorium för verkställande av dödsdomar varit i kraft sedan 2004. För år 2010 har inte några dödsdomar rapporterats på Västbanken.

I Gaza har, enligt *Independent Commission for Human Rights* (ICHR) och Amnesty International, fem personer avrättats under 2010 av de tolv som blivit dömda till döden.

Människorättsorganisationen *al-Haq* leder en koalition med målsättningen att avskaffa dödsstraffet.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Israels agerande på Västbanken/Gaza

Flertalet palestinska fångar förs till fängelser i Israel i strid med den fjärde Genèvekonventionen. Internationella rödakorskommittén (ICRC) besöker regelbundet fångar i israeliska fängelser och har inga problem att få tillträde.

Enligt *B'Tselem* fanns det 5.847 palestinier i israelisk fångenskap i oktober 2010, vilket innebär en halvering de senaste åren.

Frihetsberövande utan rättegång förekommer, främst i form av så kallat administrativt förvar, som har stöd i flera olika lagrum. En person kan placeras i administrativt förvar i upp till ett år. Omprövning av förvarsbeslutet måste ske var tredje månad. Enligt statistik från organisationen *B'Tselem* uppgick antalet personer i administrativt förvar i oktober 2010 till drygt 200. Det är en minskning med nästan två tredjedelar under de senaste tre åren. En övervägande majoritet av de personer som hålls i administrativt förvar är palestinier.

Människorättsorganisationer konstaterar att förhållandena i israeliska fängelser inte är tillfredsställande. Bristande tillgång till försvarsadvokat, överbeläggning, generande kroppsvisitationer och avsaknad av möjligheter att kommunicera med nära anhöriga förefaller vara de främsta problemen. Palestinska fångar nekas ofta familjebesök.

Rörelsefriheten är kraftigt inskränkt på de ockuperade områdena och begränsas av separationsbarriären, vägspärrar, söndergrävda vägar, betongklumpar, jordhögar, så kallade bosättarvägar på vilka palestinier endast får färdas med särskilt tillstånd, samt utgångsförbud och olika tillståndskrav. En av följderna är att Västbanken delats upp i separata områden. Det är i princip inte heller möjligt att resa mellan Västbanken och Gaza. Tillträdet till Jerusalem är kraftigt begränsat för de palestinier som inte innehar ett ID-kort utfärdat i staden.

De israeliska bosättningarna strider mot internationell rätt. Bosättningarna fortsätter att begränsa palestiniernas rörelsefrihet och tillgång till bostadsområden, hindra urban utveckling för den palestinska befolkningen och begränsa dess tillgång till vatten och grönområden. Enligt B'Tselem finns idag 124 officiella israeliska bosättningar på Västbanken och cirka 100 så kallade utposter. Endast utposterna anses av Israel vara illegala. Utöver detta pågår en kraftig bosättningsexpansion i östra Jerusalem. Enligt uppgifter från flera organisationer uppgår antalet bosättare på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, till uppemot en halv miljon.

Israel bygger huvuddelen av separationsbarriären på ockuperad mark, vilket enligt den internationella domstolen i Haag (ICJ) strider mot folkrätten.

B'Tselem hävdar att bosättningarna har varit den tyngst vägande faktorn när barriärens dragning fastställts. Enligt OCHA hade 434 kilometer (av planerade 707) av separationsbarriären färdigställts i december 2010. När separationsbarriären är färdig hamnar omkring 10 procent av Västbanken på västra sidan av barriären (det vill säga under direkt israelisk kontroll).

Palestinier kan endast använda tre av sjutton öppningar i barriären runt Jerusalem. Separationsbarriären skiljer invånarna från deras jordbruksmarker, arbetsplatser, skolor, vårdinrättningar och annan social service. Palestinier som bor på ockuperad mark på västra sidan av separationsbarriären måste ansöka om särskilt tillstånd för att vistas där de bor.

Enligt OCHA fanns det i december 2010 totalt 513 fysiska hinder av olika karaktär som hindrar rörelsefriheten på Västbanken. Antalet mobila vägspärrar uppgick i genomsnitt till 91 per vecka under 2010.

Blockaden av Gaza upprätthålls fortsatt. Under 2010 var två av fem gränsövergångar mot Israel helt stängda, medan Erez, Karni och Kerem Shalom periodvis hållits öppna. Erez är avsedd för personer, de andra är godsövergångar. Effekterna av de israeliska lättnaderna i restriktionerna i juni 2010 är begränsade. Införseln av konsumtionsvaror har ökat, men införseln av byggnadsmateriel och råvaror är fortfarande starkt begränsad. I december 2010 beslutade Israel att tillåta mer export från Gaza. Rafah, som är den enda

övergången mot Egypten och avsedd för persontrafik, har under året periodvis hållits öppen men stängts vid tecken på oroligheter.

Palestinier betraktas som statslösa av israeliska myndigheter även om de innehar medborgarskap i ett tredje land. De vägras normalt resa via flygplatsen Ben Gurion i Tel Aviv (utresa kräver särskilt tillstånd) samt återresa till Västbanken eller Gaza om de vistats utomlands under tre till fem år utan att ha besökt sin hemtrakt.

De israeliska myndigheterna har successivt inskränkt möjligheterna för familjeåterförening och besökstillstånd till de ockuperade palestinska områdena. Icke folkbokförda palestinier eller utländska medborgare som är gifta med en palestinier/palestinska, som är bosatt på de ockuperade områdena, kan normalt inte bosätta sig där.

Israels agerande i östra Jerusalem

Sedan Israels ockupation och annektering av östra Jerusalem ska de rättssäkerhetsgarantier som finns i israelisk lag tillämpas i alla mål som gäller personer med hemvist i staden. Dock tenderar Israel att föra en diskriminerande politik gentemot palestinier i staden, vilket yttrar sig i inskränkningar i rörelsefriheten, rätten till bostad och möjligheten till byggnadslov. Vräkningar, husdemoleringar och konfiskering av palestinsk egendom förekommer i östra Jerusalem.

Palestinskt agerande

PA:s *Basic Law* förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. Ett svagt rättsväsende och en mångfald av säkerhetsorganisationer och miliser medför att frihetsberövanden utan rättslig grund trots detta är relativt utbrett på de palestinska områdena.

De olika palestinska säkerhetsstyrkorna har egna häkten. Både i Gaza och på Västbanken förekommer det att politiska motståndare arresteras på godtyckliga grunder. Beslut av civila domstolar om frisläppande har inte alltid respekterats.

Förhållandena i palestinska häkten och fängelser är undermåliga.

Sedan 2006 hålls en israelisk soldat fångslad av Hamas i Gaza.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Rättsskipningen på de ockuperade palestinska områdena sker med tillämpning av en diversifierad lagstiftning. Selektivt tillämpas ottomansk lag, lagstiftning från det brittiska mandatet och jordansk respektive egyptisk lag. Ett utkast till

palestinsk strafflag (*Draft Penal Code*) är under utarbetande. Därtill kommer israeliska militära dekret och, i östra Jerusalem, israelisk lag.

Israels agerande på Västbanken/Gaza

Israel tillämpar alltjämt brittisk undantagslagstiftning från 1945 vilket ger myndigheterna långtgående maktbefogenheter. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har uppmanat Israel att se över användningen av undantagslagstiftningen och uttryckte i sina rekommendationer i juli 2010 oro över att översynen drar ut på tiden.

Rättssäkerheten för palestinier som arresteras av säkerhetsskäl är synnerligen begränsad. Inga advokater tillåts under inledande förhör. Det förekommer uppgifter om framtvungade erkännanden. Prövningen sker i militärdomstolar som enligt människorättsorganisationer inte uppfyller grundläggande krav på rättssäkerhet. Administrativt frihetsberövade palestinska säkerhetsfångar sitter fängslade under långa tidsperioder utan rättegång.

Palestinskt agerande

Det palestinska rättsväsendet är svagt. Domstolarna utsätts ibland för otillbörlig inblandning av den exekutiva makten. Såväl domstolväsendet som åklagarämbetet lider brist på utbildad personal och resurser. Samarbetet mellan polis, åklagare och domstolväsendet fungerar otillfredsställande och de inbördes relationerna mellan de olika institutionerna inom rättssektorn är oklara. Det pågår reformer av rättsväsendet som en del av premiärminister Fayyads plan för palestinskt statsbyggande, vilket lett till förbättringar som lovordats av bland annat Världsbanken.

Enligt den så kallade *Judiciary Authority Law* utser presidenten domarna på basis av en rekommendation från den högsta administrativa instansen inom rättsväsendet (*High Judicial Council*).

Domstolväsendet består av allmänna domstolar och militärdomstolar. Särskilda förvaltningsdomstolar saknas. De erkända religiösa samfundet har egna domstolar i familjemål.

Rättssäkerheten i Gaza är fortsatt dålig. Efter Hamas maktövertagande 2007 beordrade PA sina anställda inom rättsväsendet i Gaza att utebli från arbetet. Ett rättsväsende baserat på sharialag har i praktiken etablerats.

7. Straffrihet

Israels agerande på Västbanken/Gaza

Människorättsorganisationer har pekat på stora brister i det israeliska rättssystemets hantering av brott begångna av IDF eller bosättare mot palestinier på de ockuperade områdena. Bristfälliga utredningar medför att en stor del av anmälningarna om våld mot palestinier läggs ner.

Det israeliska parlamentet har antagit en lag som innebär att staten avsäger sig ansvaret att betala kompensation till palestinier för skador åsamkade av IDF. Lagen gäller retroaktivt från den 29 september 2000.

Palestinskt agerande

PA har vidtagit åtgärder för att beivra brott som begås av palestinska miliser eller av palestinska säkerhetstjänsten mot israeler, men uppges inte i samma utsträckning följa upp motsvarande brott mot palestinier. Hamas har vidtagit vissa åtgärder för att stoppa raketbeskjutningen mot civila i Israel från Gaza.

Ingen inom Hamas och PA:s säkerhetsorgan har ställts till svars för brott mot den humanitära rätten under och efter Hamas maktövertagande i Gaza 2007.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Israels agerande på Västbanken/Gaza

Allt material som kan sägas beröra den israeliska statens säkerhet ska underställas censorn före publicering. I praktiken berörs främst tidningen *al-Quds* som dagligen underställer censorn ett antal artiklar.

Israels agerande i östra Jerusalem

Sedan Israels ockupation och annektering av östra Jerusalem tillämpas samma mediefrihet som i Israel.

Israel har stängt ett antal palestinska institutioner i östra Jerusalem, bland annat *Orient House* som användes av PLO/PA för internationella högnivåkontakter.

Under fredliga demonstrationer mot separationsbarriären har det förekommit att Israel använt våld och godtyckliga arresteringar.

Religionsfriheten inskränks i praktiken av Israel. Ofta förbjuds män under 45 år - med hänvisning till säkerhetsskäl - att delta i fredagsbönen i al-Aqsa-moskén på Haram al-Sharif/Tempelberget i Jerusalems gamla stad, även om vissa förbättringar har skett de senaste åren. Tillträdet till östra Jerusalem för palestinier som är bosatta på Västbanken försämras löpande. Palestinier som är bosatta i Gaza har i princip ingen möjlighet att ta sig till området som utgör islams tredje mest heliga plats.

De kristna ledarna i Jerusalem har kritiserat Israel för att landet egenmäktigt fattar beslut rörande staden och framfört krav på att Jerusalem måste bli en öppen stad tillgänglig för judar, kristna och muslimer. Antalet kristna i regionen och i synnerhet i Jerusalem minskar kontinuerligt.

Palestinskt agerande

Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet är bärande element i PA:s tillfälliga grundlag (*Basic Law*).

PA äger flera dagstidningar, TV- och radiokanaler på Västbanken. Yttrande- och mediafriheten begränsas av ett visst mått av självcensur som har tilltagit i Gaza efter Hamas maktövertagande. På Västbanken förs fortfarande en relativt kritisk debatt som drivs på av ett aktivt civilt samhälle.

På Västbanken tillåts människorättsorganisationer i princip att verka fritt, men ett antal organisationer har stängts av PA. Människorättsorganisationen *al-Haq* hävdar att 70-75 procent av de stängda organisationerna har kopplingar till Hamas och misstänker att beslutet har politiska undertoner. Organisationerna har haft möjlighet att överklaga beslutet och har vunnit i några av fallen.

Inför samtalen mellan PLO och Israel under sensommaren 2010 skedde en incident i Ramallah där PA:s säkerhetsstyrkor agerade på ett kraftfullt sätt mot en fredlig demonstration.

Hamas begränsar systematiskt yttrande- och mediafriheten i Gaza. PA:s TV-station är förbjuden i Gaza och distribuering av tidningar från Västbanken hindras. Under demonstrationer har det förekommit att journalister attackerats och misshandlats. Hamas TV-kanal al-Aqsa används i propagandasyfte mot både Israel och PA:s ledarskap.

Sedan några år tillbaka utövar PA stark kontroll över moskéerna på Västbanken. Både i Gaza och på Västbanken har fredliga demonstrationer och offentliga bönestunder hindrats, ibland med användning av våld.

Uppgifter från den kristna minoriteten i Gaza pekar på att Hamas ledarskap vill bevara samvaron mellan muslimer och kristna. De radikala islamistiska grupperingar som växer sig allt starkare är däremot mindre måna om denna samvaro.

Enligt Internationella telekommunikationsunionen (ITU) var 2009 andelen internetanvändare bland den palestinska befolkningen 32 procent. Enligt United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA) har de palestinska områdena en låg grad av utveckling när det gäller

tillgänglighet till information och kunskap, vilket till stor del kan grunda sig i höga kostnader.

Eftersom de palestinska områdena (östra Jerusalem, Västbanken och Gaza) är geografiskt och administrativt separerade och lyder under olika regelverk, ser förutsättningarna för internetanvändningen olika ut. I östra Jerusalem, under israelisk administration, är förhållande samma som nämns i MR-rapporten för Israel. Den interna palestinska splittringen mellan Västbanken och Gaza gör att telekommunikation och IT lyder under olika jurisdiktioner. Enligt ESCWA har genomförande av större projekt på telekommunikationsområdet försvårats på grund av detta. Israel kontrollerar införsel av leveranser och fördröjningar förekommer. Det är palestinska PalTel som äger det palestinska nätverket, men i linje med Osloavtalet sker kommunikation med omvärlden via Israel. PalTel köper sin bandvidd av israeliska företag och återsäljer kapaciteten till palestinska kunder, vilket bidrar till ökade kostnader.

I Gaza finns bara en internetleverantör, vilket leder till överbelastning och många användare samsas på ett gammalt och dåligt underhållet nätverk. Censur förekommer i form av att sidor som visar pornografi eller annat material som bedöms oförenligt med kulturen blockeras. Bevakning av meningsmotståndare, såsom kontroll av e-post och facebookkonton förekommer, vilket bidragit till försiktighet och självcensur. Stängning av hemsidor kritiska till ledningen har förekommit också på Västbanken.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

President- och parlamentsvalen från 2005 resp 2006 har klassificerats som fria och rättvisa av internationella observatörsmissioner. Den oberoende valkommissionen (CEC) bedömdes ha genomfört valen professionellt och opartiskt. Nya val skulle ha hållits senast 2010 men har inte kunnat genomföras på grund av den interna palestinska splittringen. Av samma anledning är parlamentet (PLC) i praktiken suspenderat, och presidenten styr per dekret. Ett stort antal parlamentsledamöter, som greps av Israel efter valen 2006, sitter fortsatt i israeliskt fängelse.

Lokala val skulle ha hållits 2009 men har heller inte kunnat genomföras på grund av den interna palestinska splittringen. Palestinska Högsta domstolen förklarade i december 2010 att regeringens beslut att inte hålla lokala val var illegalt.

En ny vallag antogs 2007. Förändringarna innebär att ett fullödigt proportionellt valsysteem introduceras och att det krävs absolut majoritet för att vinna ett presidentval. Alla kandidater i president- och parlamentsvalen måste

acceptera PLO:s roll som den enda rättmätiga representanten för det palestinska folket, PLO:s deklaration om självständighet samt PA:s *Basic Law*.

Valdeltagandet till de styrande organen på olika nivåer har genomgående varit högt. Kvinnors deltagande i det politiska livet är begränsat. Av 132 ledamöter i parlamentet är 18 kvinnor. Två kvinnor per valkrets kvoterades in i de lokala styrelseorganen vid lokalvalen.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Minimilöner finns endast för den offentliga sektorn på Västbanken och uppgår till cirka 2.900 svenska kronor per månad. I den offentliga sektorn är arbetsveckan fem dagar (39 timmar). I den privata sektorn är arbetsveckan 6 dagar (45 timmar). Den palestinska socialförsäkringslagen omfattar ett försäkringsskydd mot arbetsrelaterade olyckor.

Rätten att bilda och vara medlem i fackföreningar garanteras i *Basic Law*. Det finns en central arbetstagarorganisation.

PA:s arbetsmarknadsministerium är ansvarigt för att inspektera säkerheten vid arbetsplatser. Begränsade resurser, rörelsebegränsningar och den politiska uppdelningen mellan Västbanken och Gaza medför att övervakningsfunktionen är ineffektiv.

Basic Law stipulerar att PA har en skyldighet att sträva efter att förse varje arbetsför individ med arbete. Alla har lika möjligheter att söka arbete inom den palestinska förvaltningen. *Independent Commission for Human Rights* (ICHR) tar emot klagomål gällande orättvis behandling vid tillsättning av tjänster på offentliga institutioner. Nepotism (*wasta*) vid tillsättning uppges vara vanligt förekommande.

Världsbanken gjorde i september 2010 bedömningen att tillväxten för Västbanken och Gaza tillsammans skulle uppgå till 8 procent för det året. Samtidigt var utgångspunkten låg, särskilt i Gaza. Arbetslösheten i Gaza uppges vara 35 procent – bland de högsta i världen – medan motsvarande siffra på Västbanken är 15 procent. Kvinnornas deltagande på arbetsmarknaden avtar.

Gazas ekonomi är beroende av tunnelhandeln som under de senaste årens blockad vuxit och medfört framväxten av en ny företagarklass. Sedan Israel införde lättnader i restriktionerna i juni 2010 har tunnelekonomin betydelse

minskat, men den är fortfarande av strategisk betydelse för införsel av varor och personer, liksom för vapensmuggling.

Tusentals palestinier arbetar i de israeliska bosättningarna på Västbanken och omfattas av israelisk arbetslagstiftning.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Palestinier som bor i östra Jerusalem omfattas av det israeliska sjukförsäkringssystemet. Tillgången till och kvaliteten på sjukvård i östra Jerusalem är generellt sett god. Separationsbarriären innebär att tillgången till hälsovård försämras för palestinier som hamnar på östra sidan av barriären.

Palestinier på Västbanken och Gaza omfattas inte automatiskt av någon offentlig hälso- och sjukvård. På offentliga sjukhus är vårdkostnaden subventionerad. Akut sjukvård är ibland undantagen egenavgift. Sjukvård är gratis för PA:s anställda. Den yrkesaktiva befolkningen har generellt den bästa sjukförsäkringen. För vård på privatsjukhus betalar patienten vårdkostnaden. De palestinier som finns registrerade som flyktingar hos FN:s flyktingorgan *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA) får primär- och sjukhusvård mot mindre avgifter hos UNRWA.

Tillgången till och kvaliteten på sjukvården har löpande försämrats mot bakgrund av den israeliska avstängningspolitiken. PA har inte tillgång till område C där det främst är det civila samhället som levererar sjukvårdstjänster till palestinier. PA har svårigheter att finansiera personal och utrustning vid vårdinrättningarna och strejker är vanliga inom hälsosektorn.

Den israelisk-palestinska konflikten och sammanstötningarna mellan olika palestinska grupper har negativa konsekvenser för befolkningens fysiska och mentala hälsa. Situationen för barnen är särskilt besvärlig.

I Gaza har restriktionerna för bränsleleveranser och import av reservdelar till generatorer periodvis avbrutit sjukhusens elförsörjning. På grund av begränsningar i rörelsefriheten har det förekommit att palestinska patienter nekas specialistvård utanför Gaza och att personer har dött som en konsekvens. Inskränkningar i det humanitära tillträdet till Gaza har tidvis medfört brist på vissa läkemedel.

Det har förekommit att ambulanser fördröjts vid vägspärrar och att människor dött eller att kvinnor fött barn i avvaktan på att passera en vägspärr. Människorättsorganisationer uppger att ambulanser ibland beskjuts och att den

israeliska armén förhindrat tillträde för sjukvårdspersonal som sökt vårda skadade.

12. Rätten till utbildning

Palestinska barn i Jerusalem har i huvudsak tillgång till gratis utbildning. Pojkar och flickor undervisas ofta i separata klasser.

Separationsbarriärens dragning i Jerusalem gör det svårt eller omöjligt för många palestinska barn i Jerusalems förorter att ta sig till sina skolor.

På de palestinskkontrollerade områdena finns tre typer av skolor – allmänna, privata och UNRWA-skolor. UNRWA bedriver endast grundläggande utbildning. Gymnasiekompetens kan erhållas vid allmänna eller privata skolor. Det finns ett antal universitet, varav de flesta finansieras med privata medel. Den snabba befolkningsökningen skapar kapacitetsproblem för skolväsendet och dubbla skift är det normala.

Utbildningsnivån är relativt hög. Utbildning ses allmänt som en möjlighet att förbättra levnadsförhållandena och eventuellt också som en väg till arbete utomlands och värderas högt bland befolkningen. Enligt Världsbanken är 96,3 procent av männen och 87,4 procent av kvinnorna läskunniga.

Utbildningssektorn möter dock betydande utmaningar både i östra Jerusalem (brist på lokaler), på Västbanken och i Gaza (gradvist sönderfall av PA, inklusive återkommande strejker) och i UNRWA-skolorna (resursbrist). Gazakriget 2009-2009 försämrade utbildningssituationen i området, där behovet av skolors återuppbyggnad fortfarande är akut.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Den palestinska ekonomin och möjligheterna att tillhandahålla en tillfredsställande levnadsstandard är till stor del beroende av internationellt bistånd. FN-organ uppger att 34,5 procent av befolkningen lever under fattigdomsgränsen, och i Gaza är 80 procent av invånarna beroende av hjälpprogram och andra former av bistånd. Enligt OCHA (FN:s kontor för humanitär samordning på de ockuperade palestinska områdena) saknar 33 procent av den palestinska befolkningen tillräcklig tillgång till näringsriktig mat, vilket är en minskning med tre procent jämfört med 2009.

På de ockuperade områdena förekommer fortsatt att IDF river hus med hänvisning till säkerhetskrav. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har uppmanat Israel att upphöra med demoleringarna. *B'Tselem* uppger att den

israeliska armén sedan 2005 upphört med att riva hus som bestraffning. Rivning av hus av militära skäl och av hus som saknar byggnadstillstånd fortsätter, särskilt i östra Jerusalem med cirka 100 sådana fall årligen. Enligt *International Peace and Cooperation Centre (IPCC)* finns idag cirka 22.000 byggnader utan byggnadstillstånd, den absoluta merparten ägda av palestinier. Det är näst intill omöjligt för palestinier i östra Jerusalem att få byggnadstillstånd.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Enligt *Basic Law* ska alla medborgare oavsett ras, religion eller kön åtnjuta lika rättigheter. Det palestinska samhället är dock i många avseenden fortfarande patriarkaliskt. Detta tar sig bland annat uttryck i höga födelsetal, få förvärvsarbetande kvinnor, få kvinnor i ledande positioner samt i en diskriminerande familje- och strafflagstiftning, inte minst avseende våld mot kvinnor och så kallade hedersmord.

Det finns uppgifter om att påtvingade äktenskap förekommer. Tidiga äktenskap är vanligt förekommande. Palestinska kvinnoorganisationer bedriver lobbying för att höja den lagliga åldern för äktenskap från 15 till 18 år. I takt med att det palestinska samhället utvecklas i konservativ riktning fokuserar många kvinnoorganisationer på att motverka försämringar av kvinnornas rättigheter snarare än på att uppnå förbättringar. Sharialagen som tillämpas inom familjelagstiftningen innebär att kvinnor diskrimineras på områden som äktenskap, skilsmässa, vårdnad av barn och medborgarskap.

Kvinnor är underrepresenterade i de politiska, ekonomiska och sociala samhällssfärerna. Endast cirka 15 procent av kvinnorna över 15 år är enligt *Palestinian Central Bureau of Statistics (PCBS)* förvärvsarbetande. Kvinnor är kraftigt underrepresenterade i regeringen och i PLC. I expeditonsministären ingår tre kvinnliga ministrar.

Enligt PCBS genomgår omkring 75 procent av kvinnorna och 68 procent av pojkarna motsvarande gymnasieutbildning.

Våld mot kvinnor är enligt uppgift vanligt förekommande. Våld inom familjen och så kallade hedersmord ses av många som interna familjeangelägenheter. Män som begår brott mot kvinnor, inklusive hedersrelaterade mord, får ibland strafflösdömd med hänvisning till att brottet begicks i ett tillstånd av plötsligt vredesmod. Våldet mot kvinnor har ökat till följd av de senaste årens

socioekonomiska kris. Omkring hälften av de gifta kvinnorna är utsatta för någon typ av våld i hemmet enligt den palestinska organisationen *Bisan Center for Research*.

Human Rights Watch (HRW) har tidigare konstaterat att det finns allvarliga brister i PA:s hantering av våld i hemmet mot kvinnor och flickor och att incest kan polisanmälas endast av offrets manliga släktingar. HRW har pekat på att det saknas lagstiftning som förbjuder kvinnovåld eller våldtäkt inom äktenskapet samt att våldtäktsmän som gifter sig med sitt offer i vissa fall blir frikända från brottet.

Det finns ett särskilt ministerium för kvinnofrågor som ska bevaka jämställdhetsfrågor inom de palestinska institutionerna och samhället i stort.

15. Barnets rättigheter

Israeliskt agerande

Under 2010 har 9 palestinska barn dödats och 360 barn skadats av israeliska säkerhetsstyrkor och i några fall av israeliska bosättare, enligt uppgifter från OCHA. Många barn och ungdomar lider av psykosomatiska problem som ett resultat av den krigsliknande situationen på de ockuperade områdena. Enligt ICRC fastställer en israelisk militärorder straffmyndighetsåldern till 12 år. Palestinier över 16 år definieras som vuxna enligt israeliska militärorder. FN:s kommitté för barnets rättigheter upprepade i samband med sin granskning i januari 2010 sin rekommendation till Israel att anpassa regelverket till barnkonventionens definition på 18 år.

När palestinska barn arresteras av Israel med hänvisning till säkerhetsskäl genomförs förhör utan möjlighet för barnet att ha kontakt med advokat eller släktingar. Organisationen *Defence for Children International* (DCI) har rapporterat att barn misshandlas, hotas och förödmjukas under förhör. Enligt uppgift förekommer påtvingade erkännanden. Barn under 18 år har dömts i militärdomstol och fängslats. Det finns också barn i administrativt förvar, som kan sitta fängslade utan rättegång under långa tidsperioder. En ökning av arresteringar av minderåriga har rapporterats under hösten 2010 i Jerusalem, mer specifikt i stadsdelen Silwan.

DCI uppger att det i oktober 2010 fanns 256 barn i israeliska häkten eller fängelser med hänvisning till säkerhetsskäl. Därutöver var 2 barn administrativt frihetsberövade.

Palestinskt agerande

Den jordanska lag som delvis tillämpas på Västbanken stipulerar att barnen är straffmyndiga vid 7 års ålder. Lagförslag om att höja åldern till 9 eller 12 år har överlämnats till PLC men ännu inte behandlats.

Familjerelaterat våld mot barn är relativt vanligt. Barnarbete förekommer i ökande omfattning. Det har tidigare förekommit att militanta palestinska grupper har rekryterat barn, bland annat för att utföra självmordsattentat.

Existerande straff- och arbetsrätt på Västbanken och i Gaza skyddar barn, men efterlevnaden är svag. PA har utfäst sig att följa konventionen om barnets rättigheter, men det förekommer häktningar av minderåriga. Det finns inte några säkra uppgifter över antalet barn i palestinska fängelser.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

I jämförelse med israeler är palestinier rättsligt missgynnade på de av Israel ockuperade områdena. Diskrimineringen omfattar inskränkningar i rörelsefriheten, rätten till bostad, möjligheten till byggnadslov, tillgång till sjukvård, utbildning, socialvård och vattentilldelning till de palestinska områdena.

Sedan 2002 förhindras familjeåterförening mellan en israelisk medborgare och en person bosatt på Västbanken eller Gaza enligt lag. Detta har godtagits av Israels Högsta domstol i ett utslag 2006 med hänvisning till säkerhetsskäl.

Religionsfrihet råder på de palestinska områdena. Ungefär två procent av den palestinska befolkningen är kristen. Någon utbredd diskriminering av kristna kan inte sägas förekomma. Islamiseringen av det palestinska samhället i särskilt Gaza påverkar den kristna befolkningen i viss utsträckning.

Beduinbefolkningen på Västbanken har tvångsförflyttats från boplatser när marken tagits i anspråk för israeliska bosättningar. Flera rättsfall rörande rättigheterna till marken har dragits inför israelisk domstol.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Rättsläget vad gäller kriminalisering av homosexualitet på Västbanken är oklart. I praktiken förefaller homosexualitet vara avkriminaliserat, men det finns inget uttryckligt legalt skydd för homosexuellas rättigheter. Utarbetandet av en ny

strafflagstiftning pågår och det återstår att se hur denna kan komma att avhjälpa oklarheterna. Homosexualitet är kriminaliserat i Gaza.

Homo- och bisexualitet utgör ett socialt tabu och homosexuella är socialt marginaliserade på de palestinska områdena.

18. Flyktingars rättigheter

Ett särskilt FN-organ, UNRWA, tillskapades 1950 för att bistå palestinier som blev flyktingar i samband med det israelisk-arabiska kriget 1948. Idag räknas även ättlingar till dessa som flyktingar. Det finns cirka 4,7 miljoner palestinier registrerade som flyktingar hos flyktingorganet UNRWA, varav cirka 780 000 på Västbanken och 1,1 miljon i Gaza. Flyktingfrågan är en av de så kallade slutstatusfrågorna som parterna ska lösa genom förhandlingar inom ramen för ett fredsavtal.

19. Funktionshindrades rättigheter

Funktionshindrade missgynnas i det palestinska samhället, bland annat på undervisningsområdet och arbetsmarknaden. PA har antagit en lag om att minst 5 procent av de offentligtanställda ska vara funktionshindrade. Enligt palestinska människorättsorganisationer efterlevs inte detta i praktiken.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Ett stort antal palestinska, israeliska och internationella människorättsorganisationer verkar på de palestinska områdena. ICHR följer upp klagomål från allmänheten som gäller rättsväsendet, den lagstiftande och den beslutfattande maktens myndighetsutövande. Verksamheten finansieras bland annat av Sverige.

Människorättsorganisationernas arbete försvåras av att ockupationsmakten begränsar tillträde och rörelsefrihet. Det händer att palestinska försvarare av de mänskliga rättigheterna sätts i så kallat administrativt förvar. FN:s särskilda rapportör för MR-försvarare kritiserade 2005 Israel för behandlingen av de mänskliga rättigheternas försvarare. Biståndsaktörer inom den icke-statliga sektorn har emellanåt svårigheter att få besöks- och/eller arbetstillstånd. Detta har även drabbat svenska NGOs.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

FN:s råd för mänskliga rättigheter har en särskild rapportör för de ockuperade palestinska områdena med mandat att löpande utreda hur ockupationsmakten efterlever de mänskliga rättigheterna. För närvarande innehas funktionen av amerikanen Richard Falk.

FN:s specialrapportör för MR-frågor och terrorism Martin Scheinin besökte Israel och de ockuperade palestinska områdena i juli 2007. Specialrapportören för religionsfrihet besökte Israel och de ockuperade palestinska områdena i januari 2008.

Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) har ett kontor för de ockuperade områdena.

Givarsamfundet ger ett omfattande stöd till palestinska och israeliska människorättsorganisationer. Under 2010 gav Sverige direktstöd till 28 sådana organisationer. Därutöver utgår svenskt stöd till bland annat Diakonia som arbetar med att öka kunskapen om internationella humanitär rätt i Israel och de ockuperade områdena samt Kvinna till kvinna som arbetar specifikt med kvinnors rättigheter.

Människorättsfrågor tas kontinuerligt upp i Sveriges och EU:s dialog med israeliska och palestinska företrädare